AKK project VG-95.020b 'Informatiemanagement conservenketen, fase-2'

Samenvatting van de resultaten van fase-2 "Pilot-fase"

Een samenvatting van de resultaten van fase-1 is eveneens beschikbaar via PROVE. De informatie over fase-2 sluit hier op aan. Nadere informatie over de pilot-fase (fase-2) is verkrijgbaar bij Rijnconsult (tel. 026-3848502).

Zaai-oogst-verwerking

In fase-2 is de tactische zaai-oogst planner getoetst in de praktijk. Tijdens de praktijktest is gebleken dat een aantal inhoudelijke punten verder uitgewerkt moesten worden om tot een goede uitkomst van de optimalisatie te komen. Ook bleek tijdens de testen door de eindgebruiker dat extra gebruikerseisen en wensen geï mplementeerd moesten worden om een praktisch lekker werkbaar systeem te krijgen.
Besloten is om het oplossen van deze twee punten prioriteit te geven. Derhalve is het beschikbare budget voor fase-2 volledig besteed aan het realiseren van een tactische zaai-oogst planner die correcte uitkomsten oplevert en voldoet aan de eisen en wensen van de eindgebruiker. Helaas is hierdoor de ontwikkeling (systeemontwerp, implementatie en rapportage) van de operationele zaai-oogst planner en de koppeling van de tactische met de operationele zaai-oogst planner niet gerealiseerd.

Informatiebehoefte consument

In fase-2 is de kennis uit de focusgroepsgesprekken van fase-1 getoetst en verdiept in de praktijk door het verzamelen van kwantitatieve informatie en het opstellen van de communicatiestrategie.
Het doel van het kwantitatief onderzoek was na te gaan hoeveel en welk type van consumenten een knelpunt bij groenten ervaren, en hoe dat knelpunt wordt opgelost. Tevens is de toekomstige impact van IKZ-elementen als communicatie-instrument te bepaald en is de evolutie van de verkoop van HAK-producten bij communicatie over IKZ nagegaan.
Het kwantitatief onderzoek is uitgevoerd door middel van enquêtering. De vragenlijst is gestructureerd opgebouwd en de enquêtes zijn face-to-face (directe bevraging en persoonlijke interviews) afgenomen bij 500 respondenten in België. Elke respondent diende verantwoordelijk te zijn voor de aankopen van groenten. De steekproef was een combinatie van een beoordelingssteekproef en een quotasteekproef, zodat daarmee statistisch verantwoorde conclusies getrokken konden worden. Na afname heeft verwerking van de enquête plaatsgevonden in drie stappen:

1. primaire analyse op basis van frequentietabellen;
2. diepgaande analyse op basis van kruistabellen en clusteranalyse;
3. scenario's voor toekomstig koopgedrag, conclusies en rapportage.

In de analyse zijn de respondenten onderverdeeld in vier mogelijke gedragstypes: versconsument, diepvriesconsument, blikconsument en glasconsument (waarbij onderscheid is gemaakt in HAK en niet-HAK). Het kwantitatief onderzoek heeft aanwijzingen gegeven voor essentiële IKZ-elementen die alle

respondenten van belang achten. Tevens zijn IKZ-elementen ontdekt die specifiek en onderscheidend zijn voor de verschillende gedragstypes.

Op basis van het kwantitatief onderzoek is een communicatiestrategie opgesteld, gericht op twee sporen, te weten het verduurzamen van de status 'premium brand' van het merk HAK enerzijds en een stijging van de verkoop anderzijds. Daarbij is een strategie uitgezet naar zowel de Belgische als de Nederlandse markt (retailers en consumenten).

Integrale Keten Zorg

Geï ntegreerde teelt

In fase-2 zijn de richtlijnen en aanbevelingen voor de geintegreerde teelt van conservengewassen in een pilot-situatie voor de drie pilot-gewassen waspeen, doperwten en appels bij 2 commissionairs en in totaal 12 telers in de praktijk getoetst op haalbaarheid en zinvolheid. Qua weersomstandigheden is het teeltseizoen 1997 een ware test geweest, aangezien nachtvorst in het voorjaar en de vochtige omstandigheid vroeg in de zomer voor de nodige problemen hebben gezorgd. Het op maat omgaan met ziekte- en plaagbestrijding kwam hiermee goed naar voren.
De ervaringen van de telers van doperwt en appel zijn op evaluatiebijeenkomsten onderlinge uitgewisseld met werkgroepleden van het project. Voor waspeen is volstaan met een evaluatiegesprek met de teeltbegeleiders en enkele werkgroepleden. Gebleken is dat de teelt volgens de richtlijnen en aanbevelingen zinvol is. Op basis van de ervaringen zijn de richtlijnen en aanbevelingen verder aangescherpt. De teeltregistratie heeft geen noemenswaardige problemen gegeven en kan voor de toekomst op enkel punten geoptimaliseerd worden. Teneinde het benodigde draagvlak te creëren en te onderhouden is gebleken dat naast een zorgvuldige introductie, een intensieve begeleiding en ondersteuning van de deelnemende telers erg belangrijk is. Het onderling vergelijken van registratiegegevens blijkt vanuit de telers een belangrijk middel te zijn om verbeteringen door te voeren.

Van de drie pilot-gewassen is de vegetatie onderzocht op de aanwezigheid van residu van niet toegelaten bestrijdingsmiddelen. Gebleken is dat er uitsluitend toegelaten middelen zijn gebruikt. Om het effect van bewaren te beoordelen zijn voor 3 partijen appels de vruchten na bewaring nogmaals geanalyseerd op de gehalten aanwezigen middelen. Analyse laat zien dat er weliswaar residu van (toegelaten) bestrijdingsmiddelen is aangetroffen, dat de gehalten significant zijn afgenomen en dat er geen sprake is van overschrijding van de maximale tolerantie.

Voor het in kaart brengen van eventuele kosten en baten die de invoering van richtlijnen en aanbevelingen met zich mee kunnen brengen is een speciaal kostenregistratieformulier ontworpen en uitgereikt aan de pilot-telers. Gezien de magere respons (onder ander omdat dit met name te maken heeft met het effect van doorvoeren van aanbevelingen, hetgeen nauwelijks is gedaan in de pilot), is het nauwelijks mogelijk uitspraken te doen. In de verbredingsfase zal er extra aandacht moeten worden besteed aan dit onderdeel.

In de verbredingsfase zullen meerdere commissionairs en telers ingeschakeld worden. Om de introductie van de geï ntegreerde teelt goed te laten verlopen is een voorlopige brochure opgesteld waarin een uitleg van het project is weergegeven en de richtlijnen en aanbevelingen. Gekozen is om het gereserveerde budget voor een kleurrijke brochure te reserveren totdat de ervaringen uit de verbreding bekend zijn en verwerkt kunnen worden in de definitieve tekst.

IKZ

In fase-2 is de systematiek voor ketenborging voor de drie pilot-gewassen in detail uitgewerkt. Gestart is met een analyse van alle processtappen in de keten in het traject vanaf selectie grond tot en met aanlevering bij HAK. De kritieke punten, bezien vanuit de optiek van kwaliteit en milieu, zijn in kaart gebracht inclusief de (negatieve) gevolgen en de preventieve maatregel. Vervolgens is per individuele schakel een risico-inschatting gemaakt door de kans op het voorkomen van een kritiek punt in relatie te brengen met de ernst van de situatie op het moment dat het daadwerkelijk gebeurt. Op basis van deze risico-inschatting heeft een prioritering vanuit landbouwkundige optiek plaatsgevonden.
Voor de prioritaire kritieke punten is vervolgens de borging ingevuld. Daarbij is vastgesteld wie de controle uitvoert, op welk moment dat moet plaatsvinden, hoe de controle geschiedt, op welke wijze de registratie plaatsvindt en wat de corrigerende maatregel is.

Vervolgens is een direct verband gelegd tussen de resultaten van het consumentenonderzoek en de resultaten vanuit IKZ. In het consumentenonderzoek is geanalyseerd en kwantitatief onderbouwd welke onderwerpen de consument belangrijk vindt in zijn keuze voor de ideale groente. Bij IKZ zijn vanuit landbouwkundige optiek de prioritaire punt voor borging aangegeven. Geconstateerd is dat de voor de consument belangrijke onderwerpen (vanuit de consument-eisen aan de ideale groente) kunnen worden geconcretiseerd. Met de ontwikkelde concrete borgingsmethoden is het mogelijk de belangrijkste onderwerpen voor de consument te borgen. Daarnaast is vanuit een landbouwkundige optiek per product een beperkt aantal specifieke borgingspunten te benoemen, zoals ook blijkt uit de prioriteiten per product (bijvoorbeeld transport bij doperwten, sorteren bij appels).
Met bovenstaande koppeling tussen consumentenonderzoek en IKZ kan de verbredingsfase worden ingegaan om de concrete borging in de praktijk te beproeven. Tevens kan marketing aan de slag om alvast na te denken hoe de concrete borging kan worden vertaald naar communicatie-uitingen naar de consument en kan eventueel extra wensen en eisen neerleggen bij de werkgroep

Het hanteren van normen en het belang van de borging hiervan houdt tevens in dat controle van naleving van de normen en de borging nodig is. Zodra de ketenborging operationeel is, zal een 100% betrouwbaarheid noodzakelijk zijn. Het controleren of de borging inderdaad correct is, zal door ketencontrole moeten geschieden. Dit kan zijn door zelfkeur als ene uiterste en via onafhankelijke ketencertificering anderzijds. Geconcludeerd is dat zelfkeur ongeloofwaardig is voor consument en dus zal onafhankelijke controle nodig zijn. Bij het bepalen van het niveau van onafhankelijke controle is de kosten-baten afweging essentieel.

Keteninformatiemanagement

In fase-2 is met name ingegaan op het gebruik van informatie voor de aantoonbaarheid (borging). In het kader van de ketenborgingssystematiek is geanalyseerd welke informatie geregistreerd en verzameld moet worden om de borging te realiseren. Hierbij kan volstaan worden met het registreren van handelingen en het bewaren van documenten op schakelniveau. Het aantonen van de activiteiten kan namelijk op schakelniveau worden gedaan; verzamelen van alle informatie op één plaats is niet nodig.
Voor het tweede doel is het van groot belang om eerst inzicht te hebben in de onderwerpen waarover de informatievoorziening dient plaats te vinden. Dit is in fase-2 geanalyseerd en kwantitatief onderbouwd vanuit het consumentenonderzoek. Vervolgens dient vanuit marketing een vertaalslag gemaakt te worden hoe dit gecommuniceerd wordt naar de consument. Bovenal geldt echter dat eerst in de keten duidelijk moet zijn of de borging inderdaad afdoende is, alvorens erover te gaan communiceren. Vandaar dat het daadwerkelijk communiceren over de borging is doorgeschoven totdat duidelijkheid is over de borging. Zodra dat duidelijk is, kan de registratie vanuit de borging worden opgepakt om de informatie (naast het bewaren op schakelniveau) te verzamelen en beschikbaar aan de consument.
Voor de verbetering van de schakel- en ketenperformance is gebleken dat de informatie-uitwisseling tussen toeleveranciers (commissionairs en telers) en HAK verder ingevuld moet worden. Omdat HAK grote waarde hecht aan zowel de interne als externe informatievoorziening is in 1997 gestart met de interne implementatie van een nieuw integraal softwaresysteem (ERP). Vanuit het project is afgestemd en voorbereid op welke wijze de informatievoorziening met toeleveranciers vorm en inhoud gegeven kan worden. Aangezien de implementatie van het ERP-pakket eerst binnen HAK moet zijn afgerond, zal de inrichting van de informatie-uitwisseling met toeleveranciers pas in 1999 kunnen starten. Het teeltregistratieformulier en de (kwaliteits)uitslagen van de geleverde producten spelen hierbij uiteraard een belangrijke rol. Het huidige teeltregistratieformulier is geanalyseerd en voor de verbredingsfase in het teeltseizoen 1998 iets gewijzigd.